

Pochybením soudu nedošlo k výkonu trestu. Žádost o zhlazení předchozích odsouzení se vrací před obecné soudy

28.2.2024 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Stěžovatelka byla v roce 2005 uznána vinnou ze spáchání trestného činu podvodu, za což jí byl uložen trest odnětí svobody v trvání 5,5 roku.

Kromě uvedeného jednání soud ukládal trest rovněž za trestné činy krádeže a poškozování cizí věci, projednané jinými soudy. O necelé dva roky později požádala o podmíněné propuštění z výkonu trestu, svou žádost odůvodnila možností pečovat o své nezletilé děti. Soud žádosti vyhověl, stanovil stěžovatelce zkušební dobu v délce pěti let a uložil jí povinnost nahradit podle svých sil škodu, kterou trestným činem způsobila. V roce 2010 byla stěžovatelka uznána vinnou ze spáchání přečinu krádeže, za což ji soud odsoudil k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, a následně téhož roku za spáchání přečinu ohrožování výchovy dítěte k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců. V roce 2011 obvodní soud rozhodl, že stěžovatelka vykoná zbytek trestu odnětí svobody v trvání 918 dnů, uloženého jí městským soudem v roce 2005 ve věci podvodu. K výkonu uvedeného trestu však nedošlo. Obvodní soud však informaci o jeho nařízení nezaslal městskému soudu, který byl příslušný nařídit výkon trestu, informace o nařízení trestu nebyla zaznamenána ani v rejstříku trestů. Stěžovatelka tedy nebyla vyzvána k nástupu výkonu trestu. V roce 2022 podala stěžovatelka žádost o zhlazení několika odsouzení. Nahlédnutím do rejstříku trestů městský soud zjistil, že v dané věci není zaznamenán výkon trestu. Městský soud tedy zaslal stěžovatelce výzvu k nastoupení do výkonu trestu. Následně městský soud vydal usnesení, kterým sice zhladil odsouzení ze čtyř rozhodnutí, ale současně zamítl zhlazení stěžovatelčina odsouzení za podvod. Uvedené odsouzení nešlo podle městského soudu zhladit, neboť není splněna základní podmínka, kterou je výkon, prominutí nebo promlčení trestu. Ten stěžovatelka vykonává v současné době. Proti usnesení městského soudu podala stěžovatelka stížnost, kterou krajský soud napadeným usnesením zamítl. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení rozhodnutí obecných soudů s tím, že jimi došlo k porušení jejich ústavně zaručených práv na osobní svobodu a na soudní ochranu.

Třetí senát Ústavního soudu (soudkyně zpravodajka Daniela Zemanová) ústavní stížnosti stěžovatelky vyhověl a zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 7. 2023, č. j. 7 To 220/2023-47, a výrok II usnesení Městského soudu v Brně ze dne 14. 6. 2023, č. j. 1 Nt 20/2022-36. Rozhodnutími bylo porušeno ústavní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Soudy napadenými rozhodnutími zamítly stěžovatelčinu žádost o zhlazení jejich předchozích odsouzení. Ústavní soud proto nejprve připomenul, že zhlazením dochází k odstranění hlavních právních důsledků odsouzení. Konečným smyslem tohoto institutu je bezpečný návrat „rovnoprávného“ odsouzeného do společnosti. Ústavní soud se dále zabýval tím, zda byl trest uložený stěžovatelce za podvod promlčen. Promlčení výkonu trestu je založeno na myšlence, že pokud pachatel nespáchal v promlčecí době nový trestný čin, za který zákon stanoví stejný nebo přísnější trest, prokázal, že se napravil, a výkonu trestu již není třeba.

Promlčení výkonu trestu a stavení promlčecí doby upravuje § 94 odst. 3 trestního zákoníku. Podle tohoto ustanovení se do promlčecí doby mimo jiné nezapočítává doba, po kterou nebylo možno trest vykonat proto, že byl na odsouzeném vykonáván jiný trest odnětí svobody. Podle Ústavního soudu

však při posuzování běhu promlčecí doby podle § 94 odst. 3 trestního zákoníku nelze bez dalšího a ve všech případech posoudit „výkon jiného trestu odnětí svobody“ jako důvod stavení promlčecí doby. Jinými slovy, stavení promlčecí doby výkonu trestu odnětí svobody nenastává v důsledku výkonu jiného trestu odnětí svobody automaticky, nýbrž pouze v odůvodněných případech. Aby stavení promlčecí doby mohlo z ústavněprávního hlediska obstát, musí v dané trestní věci existovat konkrétní skutkové okolnosti, které takový postup ospravedlňují. Pro nezapočítání doby výkonu jiného trestu odnětí svobody do promlčecí doby musí být podle trestního zákoníku tento jiný trest reálnou překážkou, pro kterou nebylo možno trest vykonat. Opomenutí soudu při nařízení výkonu trestu není takovým druhem překážky, pro který by nebylo možno vykonat trest odnětí svobody, i když se odsouzený nachází ve výkonu trestu.

Ústavní soud považoval za podstatné, že se stěžovatelka výkonu trestu aktivně nevyhýbala. Naopak byla ve výkonu trestu nejen v době, kdy obvodní soud a městský soud rozhodly o jejím neosvědčení a současném nařízení výkonu zbytku trestu na podzim roku 2011, nýbrž ještě bez přestávky celý rok poté. Další výkon trestu odnětí svobody tedy bylo stěžovatelce možné nařídit kdykoliv poté, co se rozhodnutí o vykonání zbytku trestu odnětí svobody stalo vykonatelným, a to bez ohledu na to, zda byla stěžovatelka na svobodě či ve výkonu jiného trestu odnětí svobody. K nařízení výkonu trestu nedošlo z důvodu porušení povinnosti soudu, což stěžovatelce nelze přičítat k tíži. Proto na výkon jiného trestu odnětí svobody nelze v dané věci nahlížet jako na skutečnost, pro kterou nebylo možné trest vykonat a která by proto stavěla běh promlčecí doby.

Povinností městského soudu ve znovuotevřeném řízení bude důkladně posoudit, zda ve stěžovatelčině případě došlo k promlčení výkonu trestu, jakožto základní podmínky pro rozhodnutí o zahlázení. Pokud v navazujícím řízení obecné soudy dospějí k závěru, že k promlčení výkonu trestu došlo, musí se vyjádřit také k možnosti tzv. fakultativního zahlázení. Posuzovanou majetkovou trestnou činnost stěžovatelka spáchala před více než 25 lety. K nevykonání trestu došlo pochybením na straně státu, na němž se stěžovatelka nikterak nepodílela, a ani ze spisu nevyplývá, že by jej jakkoliv cíleně zneužila. Ačkoliv žádná z uvedených skutečností nezakládá právo stěžovatelky na zahlázení odsouzení, nelze přehlédnout, že došlo k jednoznačnému pochybení na straně státu, proto se i s tímto aspektem případu soudy musejí vypořádat.

<https://www.usoud.cz/aktualne/pochybenim-soudu-nedoslo-k-vykonu-trestu-zadost-o-zahlazeni-predc-hozich-odsouzeni-se-vraci-pred-obecne-soudy>